

5. velikonoční neděle: Křestní milost – milost posvěcující

Křestní milost přináší do lidské duše *nový život z Ducha Svatého* a dostává se nám v ní "*podílu na božské přirozenosti*" (2 Petr 1,4).

Ve křtu umíráme *starému způsobu života* a povstáváme s Kristem k *životu Božích dětí* v nové spravedlnosti.

Milost křtu „sjednocuje věřícího s Kristem tak úzce, že přetváří jeho hlubinné bytí. Při křtu u něj navozuje smrt, z níž vyvěrá nový pramen života. "*Křtem jsme tedy byli spolu s ním pohřbeni ve smrt, abychom – jako byl Kristus Otcovou slávou vzkříšen z mrtvých – žili novým životem*" (Řím 6,4). Je to jako nové stvoření: "*Je-li tedy někdo v Kristu, je novým stvořením: stará bytost (ta archaia) zanikla a je zde bytost nová (kaina)!*" (2 Kor 5,17).

Na výraz "nová bytost", který používá Jeruzalémská bible, není třeba klást přehnané nároky. Udává nicméně přesně rovinu, na níž se odehrává zmíněná proměna: je to tam, kde přecházíme od smrti k životu, kde přistupujeme k bytí skrze nové zrození. Křesťan je tak říkajíc *symfytos* (*sourodý s Kristem*), mající *stejně bytí, stejnou přirozenost i stejný život* s Kristem (*srov. Řím 6,5*). (..)

Víra vkládá do věřícího zárodek skutečné proměny osobnosti, kterou svatý Pavel vyjádřil protikladem mezi *starým a novým člověkem*: "*Starý člověk v nás byl spolu s ním ukřižován, aby bylo toto tělo hříchu převedeno k nemohoucnosti, abychom již nebyli zotročeni hříchem... Ze svých údů již nečiňte zbraně nespravedlnosti ve službě hříchu; ale dávejte se Bohu jako živí, kteří se navrátili ze smrti, a ze svých údů učiňte zbraně spravedlnosti ve službě Bohu*" (Řím 6,6.13) (..)

List Efezanům se vrací k tomuto tématu v rámci výkladu o novém životě věřících: "*Musíte opustit někdejší způsob svého života a odložit starého člověka, jenž se v proudu šálivých žádostí stále více kazí, abyste se obnovili duchovní proměnou svého usuzování a oblékli nového člověka, jenž byl stvořen podle Boha ve spravedlnosti a svatosti pravdy*" (2,22-24).

Toto téma se pojí s tématem *vnějšího a vnitřního člověka*, jež je řeckého původu: "*Kéž vás podle bohatství své slávy ráčí prostřednictvím svého Ducha vyzbrojit mocí, aby se ve vás posílil vnitřní člověk, aby Kristus vírou přebýval ve vašich srdcích*" (Ef 3,16-17; *srov. Řím 7,22*). (..)

Kristus svým utrpením a smrtí na sebe bere naše utrpení a náš hřích a skrze víru do nás vkládá základ života vycházejícího ze vzkříšení. Jako by účinná Kristova přítomnost otřásla utrpením a smrtí, porazila je a učinila z nich nástroje nové

naděje. Přestože nám doposud působí bolest a strach, nemohou nás již srazit k zemi.“¹

V tomto našem *duchovním vzkříšení*, které se odehrává při křtu, hraje důležitou roli tzv. *primát milosti*.

„Tento *nový Boží život*, který nám byl dán ve křtu, je život darovaný“ – říká kardinál Sarah. „Nikdo se nemůže stát křesťanem, protože se k tomu rozhodl. Jistě, osobní závazek následovat Krista je nezbytný, ale tuto hlubokou změnu uskutečňuje Bůh, jak vysvětluje svatý Pavel: *"Vždyť i to, že chcete, i to, že pak jednáte, působí přece ve vás Bůh, abyste se mu mohli líbit"* (Flp 2,13). V celém dalším budování našeho křesťanského života, v boji proti hříchu není rozhodující naše mravní bojovnost, ale spíše *"Boží působení, na němž se účastní angažovanost naší vůle"*.

Člověk stvořený *"k obrazu a podobě Boží"* (srov. Gen 1,26) je od počátku povolán k plné *účasti na Božím životě*. Právě to ho nejdokonaleji charakterizuje způsobem, který daleko přesahuje to, co dokáže říci lidská věda. Jen svými silami však není schopen sám dosáhnout spojení s Bohem, překročit nekonečnou propast, která odděluje tvora a Stvořitele.

Bůh tuto propast zasypal, když sám přijal naši lidskou přirozenost, souhlasil s tím, že zemře, aby v této přirozenosti napravil to, co člověk nenapravitelně pokazil, a dal nám křest, abychom mohli mít účast na tomto tajemství a čerpat z něj dobrodiní. Člověk musí zdarma daný Boží dar pouze přijmout.

Křesťanem tedy nejsem sám od sebe: Bůh mě povolal, vzal mě za ruku a osvětlil mě, a křesťanem jsem se stal souhlasem s tímto Božím činem. Nejde o jakousi seberealizaci či sebezúšlechtní vlastních možností. Všechno se děje pokorným *souhlasem* a *vděčným přijetím*. V porovnání s vůlí k moci současné vědy, která by chtěla dosáhnout toho, aby byl člověk schopen tvořit sám sebe podle svého a uniknout tak svým omezením a svému smrtelnému údělu, je to velký rozdíl. (..) Vítězství Božího působení nám zvláště dobře ilustrují obrácení *svatého Pavla* a *svatého Augustina*. Prvního z nich srazilo na cestě do Damašku k zemi *"světlo přicházející z nebe"*, které ho obklopilo svým jasem (srov. Sk 9,4-8). (..)

Bůh Šavla v okamžiku proměnil z pronásledovatele křesťanů v horlivého a neohroženého Kristova apoštola. V Izraeli byl známý a respektovaný. Byl vychován v přesném zachovávání Zákona ve škole Gamalielově (srov. Sk 22,3), ve znalosti židovství převyšoval většinu svých současníků a vynikal jako zarputilý stoupenec tradic svého lidu, a přece ho Bůh prudce srazil na zem, připravil o zrak a poslal hledat světlo u člověka, který jistě neměl ani jeho vzdělanost, ani biblické znalosti.

---

¹ *Prameny křesťanské morálky*, s. 126-128.

Pavel příběh svého obrácení několikrát zmínil a dospěl k tomuto závěru: *"Boží milostí jsem to, co jsem, a jeho milost, kterou mi udělil, nezůstala ležet ladem. Ano, pracoval jsem do únavy daleko více než všichni ostatní. Vlastně ne já, nýbrž Boží milost se mnou"* (1 Kor 15,10). *Slunce spravedlnosti ho oslepilo, podrobilo si ho a vzalo za ruku, aby ho vedlo na cestě.*

Obrácení svatého Augustina sice nebylo tak spektakulární, ale i ono vyšlo z neodolatelného počátečního oslepení, které bude později s úžasem připomínat a bude rozjímat o tom, že neučinil nic, čím by si tento dar zasloužil: *"Ó věčná Pravdo, pravdivá Lásko, lásky hodná Věčnosti! Ty jsi můj Bůh, po Tobě toužím dnem i nocí. Jakmile jsem tě poznal, pozdvihl jsi mě, abych viděl, že je něco, co bych měl vidět, já že však dosud nejsem schopen vidět. A zasáhl jsi svým mocným světlem můj slabý zrak, a já jsem se zachvěl láskou i hrůzou. A shledal jsem, že jsem daleko od tebe v krajině úplně jiné, a jako bych slyšel z výsosti tvůj hlas: »Já jsem pokrm silných; musíš růst a budeš mě požívat. Nebudeš mě však proměňovat v sebe jako pokrm pro své tělo, ale ty se budeš proměňovat ve mne«."*²

6. velikonoční neděle: Přebývání Nejsvětější Trojice v duši ospravedlněného

V Novém zákoně se *posvěcující milost* popisuje jako: existence *"božského semene"* v nitru člověka (1 Jan 3,9); *"pomazání"* nebo *"pečeť Ducha Svatého"* (2 Kor 1,21n); *"účast na božské přirozenosti"* (2 Petr 1,4); *"věčný život"* (Jan 3,15n; 6,40.47); *"znovuzrození"* (Jan 3,5; Tit 3,5); *"vnitřní obnovení"* (2 Kor 5,17; Gal 6,15); *"nové stvoření"* (Ef 4,23n).

Dá se říci, že posvěcující milost je oním *„pramenem živé vody, který tryská do života věčného“* (Jan 4, 14).

Tento *"pramen živé vody"* se otevírá v srdci toho, kdo uvěřil v Krista a dosáhl v něm Boží pravdy a lásky, jak tomu bylo u Samařanky v Janově evangeliu (4,5-42).

Když Katechismus mluví o posvěcující milosti, tak zdůrazňuje.

„Křesťan se křtem podílí na milosti Krista, který je hlavou svého Těla. Jako adoptivní syn může nyní ve spojení s jednorozeným Synem nazývat Boha Otcem. Dostává život Ducha, který do něj vdechuje lásku... Toto povolání k věčnému životu je nadpřirozené a zcela závisí na nezasloužené iniciativě Boha, protože jen

---

² *Katechismus duchovního života*, s. 26-27.

On může zjevit a dát sám sebe. Protože přesahuje schopnost rozumu a síly lidské vůle, jakož i všech tvorů.“ (KKC 1997-1998)

V souvislosti s *posvěcující milostí* můžeme také mluvit o *přebývání Boha v nás a našem přebývání v Něm*.

Kardinál Journet v tomto směru říká, že „věc, jež je pro stvořenou přirozenost nemožná, činí Bůh možnou svou mocí. Byli jsme až doposud jen lidskými dětmi a mohli jsme konat pouze skutky lidské. Byli jsme schopni jen takového *poznání* a takové *lásky*, jež má v člověku svůj zdroj a dál než na člověka nedosáhne. Bůh nás obléká do své milosti, vkládá ji do nás jakožto naši novou přirozenost. Milost je totiž opravdu podle apoštola Petra *“účastí na Boží přirozenosti“* (2 Petr 1,4) a z těch, kteří byli jen lidskými dětmi, činí děti Boží (*srov. Jan 1,12; Řím 8,14-16*). (..) Milost působí, že Bůh přebývá v nás a my v Něm (*srov. Jan 14,23*), milost z těch, kteří ji přijímají, činí *svaté město* (*srov. Zj 21,3*), město mystické, jež překračuje hranice času.“³

Toto naše *spodobnění s Bohem* se sice děje skrze *stvořený dar posvěcující milosti*, ale primárně je důsledkem tajemného *přebývání tří božských Osob* v našem nitru.

Journet k tomu používá přiléhavý příměr: „Když přinesete světelný zdroj do místnosti, tak světlo osvěcuje její stěny. Stejně, když do nás vcházejí božské Osoby, tak osvětlují stěny duše, a to je účinek – milost stvořená. Máme-li tedy milost, je tu vždy rovněž její Zdroj, totiž tři božské Osoby.

V daru posvěcující milosti, praví sv. Tomáš, je poslán *“sám Duch Svatý a je dáván člověku, aby v něm přebýval“* (STh I, 43, 1). Nestvořený Duch se dává ve stvořené milosti, jako se dává slunce ve svém paprsku. Nestvořený *dar Ducha* a *stvořený dar milosti* jsou současné.

Proto jsou rozdíly v úrovni nadpřirozeného života jednotlivých duší, ale v každé z nich *intenzita milosti* a *intenzita přebývání božských Osob* rostou (nebo naopak slábnou) vždy zároveň.“⁴

Kardinál Journet, trochu poeticky a nadneseně, říká že „duše ve stavu milosti může vrhnout jakoby síť na *oceán světla a lásky*, jímž je božská Tojice, a uvěznit ji v sobě, vtáhnout ji podle intenzity své lásky více či méně hluboko do svého

---

³ Promluvy o Duchu svatém, s. 71-72.

⁴ Promluvy o milosti, s. 21.

nitra. A přitom ji tento "*oceán Ohně*" nespálí na popel a nepřemění v nicotu. Podobá se keři, který před Mojžíšovýmá očima planul, aniž by ho ubývalo."⁵

Toto *přebývání Boha* v duši ospravedlněného člověka se přivlastňuje jakožto projev Boží lásky Duchu Svatému, protože On je zosobněná láska Otce a Syna.

Proto papež Lev XIII. říká, že naše *spodobnění s Kristem* se musí „přivlastnit Duchu Svatému. Vždyť On je Duchem synovství, v němž voláme: "*Abba, Otče!*" On naplňuje naše srdce sladkostí otcovské lásky, "*Duch Boží dosvědčuje našemu duchu, že jsme Boží synové*" (Řím 8,16).

Na tomto místě je vhodné dodat to, co říká Andělský učitel o podobnosti mezi dvěma díly Ducha Svatého, že totiž jeho působením byl Kristus z hlediska svého lidství počat ve svatosti, aby byl *přirozeným* Božím Synem, a podobně ostatní jsou posvěcováni, aby byli *adoptivními* Božími syny (*srov. STh III, 32,1*). Tak tedy mnohem vznešeněji, než jak se to děje v přirozeném řádu, láska, přesněji tedy nestvořená Láska, působí duchovní znovuzrození.“ (*Divinum illud munus, 14-15*)

O tomto tajemném *přebývání Nejsvětější Trojice* v lidské duši mluví také svatá Terezie z Avily ve svém spisu *Hrad v nitru*.

Když jí zpovědník přikázal, aby sepsala pojednání o jednotlivých stupních kontemplativní modlitby, dostalo se jí údajně zvláštního vidění: „Bylo to v předvečer Slavnosti Nejsvětější Trojice. Terezie si lámala hlavu s koncepcí díla. Jako každý tvůrčí typ, potřebovala počáteční jiskru. A Pán jí dal úchvatné vidění. Byla to zároveň odpověď na její dávnou touhu vidět, jak vypadá duše ve stavu milosti, ale i podivuhodně konkrétní a podrobný plán díla, do něhož se měla z poslušnosti pustit. Viděla jakousi velkolepou křišťálovou kouli a v ní pak hrad se sedmi komnatami. V sedmé komnatě, jež byla středem hradu, bydlel Král slávy, odtud sálalo řeřavé oslňující světlo do všech ostatních komnat, jež obklopovaly královskou síň, pod ní a nad ní. Čím byly blíže, tím byly víc prosvětlené a krásné. Světlo však osvětlovalo jen prostor uvnitř hradeb. Za nimi se to jen mlelo ve strašné nečistotě a temnotě; žáby, zmije a jiná jedovatá zvířata.

Tohle byl *obraz duše* žijící v posvěcující milosti. Světici tento obraz uchvátil. Byla jako bez sebe údivem. Měla palčivé přání moci se jím co nejdéle kochat, když tu náhle ta zář zmizela, krystal se zatemnil a zčernal jako uhlí a ty jedovaté potvory, jež se mlely kolem hradu, do něj vnikly a vnesly tam zoufalství a zkázu. Ta duše upadla do těžkého hříchu.“⁶

⁵ *Promluvy o Duchu Svatém, s. 79.*

⁶ *Hrad v nitru, s. 178-179.* Svatá Terezie se o tomto vidění zmiňuje v první komnatě vnitřního hradu.

7. velikonoční neděle: Křestní pomazání na kněze, proroky a krále

Posvěcující milost nás ztotožňuje s Kristem Veleknězem, Prorokem a Králem. V *křestní milosti* se nám tak dostává podílu na Kristově *kněžském, prorockém a královském poslání*.

Proto jsme bezprostředně po křtu mazáni posvátným křížmem na hlavě a kněz přitom říká: „*Všemohoucí Bůh tě vysvobodil z hříchu, dal ti život z vody a z Ducha Svatého, přijal tě do společenství svého lidu. A jako pomazal svého Syna, našeho Pána Ježíše Krista, na kněze, proroka a krále, označuje posvátným olejem i tebe neboť patříš Kristu na věky.*“

Katechismus v tomto směru říká: „*Křesťané jsou lidé, kteří byli křtem vtěleni do Krista, stali se Božím lidem, a z toho důvodu jsou účastni - každý svým způsobem - Kristova úřadu kněžského, prorockého a královského a podle svého vlastního postavení jsou povoláni k poslání, které svěřil Bůh Církvi, aby je plnila ve světě.*“ (KKC 871)

Tato účast na Kristově *trojím poslání (tria munera Christi)* „je právem a zároveň *povinností* vyplývající ze křtu, kterou mají laici naplňovat ve světě a ze světa. Světský charakter, který je znamením totožnosti jejich přítomnosti v Církvi, zásadně určuje způsob, jímž mají v praxi uskutečňovat úkoly *posvěcovat, vyučovat a řídit*.

V množství nejrůznějších skutečností a situací, ve kterých je mají naplňovat, nelze jejich světský stav považovat za méněcenný, neboť pouze v souladu s ním, a pochopitelně ve společenství s hierarchií, se laici – plným právem – podílí na poslání, které jim Kristus v Církvi ze své vůle dal.“⁷

V čem ale konkrétně spočívá *kněžské poslání* všech pokřtěných?

Jakožto kněží Nového Zákona máme přinášet sebe sama a celý náš život jako Bohumilou oběť a tak *posvěcovat* tento svět a zaměřovat ho k Boží oslavě?

Je však zřejmé, „že pouhé zabývání se časnými věcmi neznamena jejich *posvěcování*. Stačí si uvědomit, že na světě pracují miliardy lidí, a nezdá se, že by svět byl skrze tuto práci *posvěcován*. (..)

---

⁷ Církev, s. 74-75.

Klíčem k pochopení je spojení úsilí věnované těmto činnostem s *božskými prostředky posvěcení*. Obojí je nezbytné a musí existovat současně, a to nikoliv izolovaně, ale ve vzájemném propojení.

Druhý Vatikánský koncil, vycházející z myšlenky *všeobecného kněžství věřících*, vyjadřuje tuto tezi v učení věnovaném laikům zcela jasně: "*Všechny jejich skutky, modlitby a apoštolská činnost, manželský a rodinný život, každodenní práce, odpočinek duševní i tělesný, stávají se duchovními oběťmi Bohu milými skrze Ježíše Krista; jsou-li zbožně přinášeny Otci zároveň s obětí těla Páně při slavení Eucharistie. Takto i laici zasvěcují Bohu svět, když všude jednají svatě jako ctitelé Boha*" (*Lumen gentium*, 34).

Tento úryvek hovoří velice konkrétně a výčet časných skutků ani zmínka o Eucharistii nejsou v žádném případě neopodstatněné. Laici jsou současně v Církvi i ve světě, přičemž mezi obojím nelze spatřovat protiklad či rozpor. Proto jedině tehdy, když laici své světské činnosti propojí s *posvěcujícími prostředky* – zvláště když je připojí ke Kristově oběti při mši svaté vykonáváním všeobecného kněžství – dokážou naplnit svůj *úkol posvěcovat* tak, jak se to od nich očekává.⁸

Můžeme se ptát, v čem spočívá *královské poslání* všech pokřtěných?

V Katechismu se v tomto ohledu říká, že „*Kristus svou poslušností až k smrti (srov. Flp 2,8-9) udělil svým učedníkům dar královské svobody, aby sebezáporem a svatým životem přemáhali v sobě vládu hříchu.*“ (KKC 908)

Na základě křestní milosti a „své příslušnosti ke Kristu – Pánu a Králi celého světa, mají laikové účast na jeho *královském úřadu* a jsou tím povoláni ke službě Božímu království a jeho šíření v dějinách lidstva. Toto křesťanské království žijí především tím, že vedou duchovní boj, aby zvítězili v sobě a přemohli království hříchu, dále tím, že obětují sami sebe v lásce a spravedlnosti ke službě Ježíši Kristu, který je neustále přítomen ve všech bratřích, především v těch nejnepatrnějších.

Laici jsou však také zvláštním způsobem povoláni k tomu, aby opět vrátili veškerému stvoření jeho původní hodnotu. Neboť když svou schopností podporovanou životem milosti podřizují toto tvorstvo skutečnému dobru člověka a uplatňují svou pravomoc, účastní se věřící na moci, jíž zmrtvýchvstalý Ježíš přitahuje všechny k sobě.“ (*Christifideles laici*, 14)

---

⁸ *Církev*, s. 75-76.

Katechismus v tomto ohledu říká, že „*laici mají - i spojenými silami - ozdravovat světské instituce a životní podmínky, svádějí-li ke hříchu, aby to vše bylo v souladu s požadavky spravedlnosti a spíše prosívalo, než škodilo ctnostnému životu. Tato činnost naplní mravními hodnotami kulturu i lidská díla.*“ (KKC 909)

Vedle účasti na Kristově *kněžském a královském poslání* se pokřtění podílí i na jeho poslání *prorockém*.

„*Prorocká funkce* laiků spočívá v tom, že přijímají evangelium a dávají je poznat druhým. K tomu musí získat co nejlepší formaci v katolické nauce, vpouštět světlo křesťanské víry a morálky do svých skutků a rozhodnutí a vynakládat úsilí k tomu cíli, aby všichni lidé na celém světě poznali a přijali božské poselství spásy. Jinými slovy, to je hlavním úkolem jejich apoštolátu.

Apoštolát není pouze dobře myšlené dílo, ale skutečné právo a zároveň povinnost všech laiků, neboť vyplývá ze křtu a biřmování. Mají jej jako jednotlivci nebo shromáždění ve společenství zvláštním způsobem vykonávat ve světě, zejména v situacích, kdy mohou lidé uslyšet evangelium a poznat Ježíše Krista jen skrze ně. Toto právo a současně povinnost se v praxi promítá do různých způsobů sdělení, vždy laického charakteru. Patří k nim soukromé rozhovory, veřejně projevy, vzdělávání, katecheze, psaná sdělení, média atd. (..) Vhodným místem k uplatňování této povinnosti je celé rozsáhlé spektrum občanské společnosti, včetně vlastního pracoviště a domácnosti.“⁹

---

⁹ Tamtéž, s. 77.